

Renata Dulian

Wydawnictwo Karmelitów Bosych w Krakowie : historia i współczesność

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1-2 (24-25), 183-190

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RENATA DULIAN¹

WYDAWNICTWO KARMELITÓW BOSYCH W KRAKOWIE HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ

Celem tego artykułu jest przedstawienie działalności Wydawnictwa Karmelitów Bosych w Krakowie, czyli Braci Bosych Zakonu Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel, po łacinie *Fratres Discalceati Ordinis Beatae Mariae Yirginis de Monte Carmelo* (OCD). Obecnie wydawnictwo rozwija się z duchem czasów i posiada swoją stronę internetową, za pośrednictwem, której można zapoznać się z aktualną ofertą wydawniczą i zamówić książki. Działalność wydawnictwa jest zgodna z duchem Karmelu Terezańskiego, który stara się poszukiwać coraz to nowych sposobów publikacji dla upowszechniania duchowości karmelitańskiej. Jako datę założenia zakonu przyjmuje się nadanie reguły pustelnikom na górze Karmel w 1209 roku, zatwierdzonej ostatecznie 3 stycznia 1226 roku i 6 kwietnia 1229 roku. W Polsce karmelici bosci obecni są od 1605 roku, pierwszy klasztor założono w Krakowie pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (obecnie szpital św. Łazarza).²

Duchowość karmelitańska opiera się na duchowości proroka Eliaza, monastycyzmie zachodnim XI i XII wieku, nauce św. Teresy i św. Jana od Krzyża, którzy wrócili do pierwotnej reguły. W duchowości karmelitów bosych zwraca się uwagę na charakter kontemplacyjny, pustelniczy, prorocki, maryjny oraz eklezjalny. W zakonie szczególnie praktykuje się nabożeństwo do Maryi Dziewicy,

---

¹ Biblioteka Główna Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

² Łoziński, B. (2002). *Leksykon zakonów w Polsce*. Warszawa, s. 70-71.

kult ten nasilił się po otrzymaniu szkaplerza. Związane jest to z historią Szymona Stocka, Anglika wybranego na generała zakonu, który mając trudności w dostosowaniu reguły do warunków europejskich, prosił Maryję o pomoc. W nocy z 15 na 16 lipca 1251 roku w czasie modlitwy ujrzał on Najświętszą Dziewicę w otoczeniu aniołów, podającą mu szkaplerz brązowego koloru. Maryja wypowiedziała następujące słowa: „Przyjmij najmilszy synu, szkaplerz twego zakonu jako znak mego braterstwa, przywilej dla ciebie i wszystkich karmelitów. Kto w nim umrze nie zazna ognia piekielnego.”³ Duchowość karmelińska opiera się również na Jezusie Chrystusie, szczególnie na Eucharystii, żywe jest nabożeństwo do Dzieciątka Jezus, a także oddaje się część św. Józefowi, Eliaszowi i świętym Karmelu.

Pierwszą drukarnią karmelińską w Polsce była drukarnia w Berdyczowie, która została założona w 1758 roku przez o. Józefa od Matki Bożej z Góry Karmel (J. Zwolińskiego) długoletniego przełożonego zakonu, za zgodą króla Augusta III. Swoją działalność rozpoczęła w roku 1760 i nazywała się „Drukarnią Fortecy Najśw. Maryi Panny, Fortecy N.M.P. WW. OO. Karmelitów Bosych, Góry Karmelu Fortecy N. P.M za przywilejem J. K. Mci”, a w języku łacińskim „Typis Fortalicii B. V. Mariae cum privilegio S. R. M” lub „Typis S.R.M. in conventu PP. Carmelitarum Discalceatorum”. Na przełomie lat 1760–1844 karmelici bosci wydali ponad 700 pozycji książkowych. Były to przede wszystkim druki dewocyjne, modlitewniki, kalendarze liturgiczne, podręczniki szkolne.⁴

O historii Wydawnictwa Karmelitów Bosych pisali o. Benignus Józef Wanat OCD⁵ i Krzysztof Twarowski OCD⁶. Ojciec Benignus Wanat w obszernej monografii zakonu karmelitów bosych w Polsce poświęca rozdział Wydawnictwu Karmelitów Bosych w Krakowie w latach 1927-1977, a Krzysztof Twarowski OCD napisał o historii Wydawnictwa Karmelitów Bosych w Krakowie w latach 1927-2002. 11 maja 1927 roku Kapituła Prowincjalna Karmelitów Bosych pod

³ Łoziński, B. (1988). *Leksykon zakonów*, Warszawa, s. 68-69.

⁴ Wanat, B. J. (1979). *Zakon Karmelitów Bosych w Polsce. Klasztory karmelitów i karmelitanek bosych 1605-1975*. Kraków, s. 112-115.

⁵ Benignus, J.; Wanat, B. (1979). *Zakon Karmelitów Bosych w Polsce*. Kraków.

⁶ Twarowski, K. (2002). *Wydaw. Karmelitów Bosych w Krakowie w latach 1927-2002*. Kraków.

wewzaniem Ducha Świętego podjęła decyzję o założeniu wydawnictwa karmelitańskiego. Pierwszym zadaniem było powołanie redakcji i edycja miesięcznika Karmelitów Bosych. Kapituła zleciła Radzie Prowincjalnej obowiązek zatwierdzenia tytułu i programu miesięcznika oraz utworzenie redakcji i wyboru redaktora. Dnia 5 lipca 1927 roku o. Wilhelm od św. Alberta (Lechner) generał Zakonu, zatwierdził powstanie wydawnictwa i redakcję miesięcznika „Głos Karmelu”. 13 maja 1927 roku Rada Prowincjalna przyjęła projekt wydawania miesięcznika, powołując na redaktora i dyrektora wydawnictwa o. Józefa od Matki Bożej z Góry Karmel (Jana Prusa), który był gorliwym zwolennikiem idei założenia wydawnictwa karmelitańskiego w Polsce. Nadał on czasopismu oficjalną nazwę „Głos Karmelu”. Rada Prowincjalna w dniach 12–13 lipca zatwierdziła tytuł i program wydawnictwa. Celem wydawnictwa było pobudzenie czytelników do modlitwy, życia w cnocie i świętości oraz zjednoczenie w jednej rodzinie karmelitańskiej. Drugorzędnym celem było zapoznanie czytelników z wewnętrznym i zewnętrznym życiem Zakonu oraz Stowarzyszeń Karmelitańskich. 20 lipca 1927 roku ukazał się pierwszy numer „Głosu Karmelu”, wydany z okazji koronacji obrazu Matki Bożej Ostrobramskiej w Wilnie. Po dziesięciu latach działalności był on dostępny w następujących regionach Polski: krakowskim, śląskim, warszawskim, łódzkim, wołyńskim, wielkopolskim, tarnowskim, podlaskim, lwowskim, lubelskim, wileńskim, pomorskim, stanisławowskim. Docierał również do Ameryki Północnej i Niemiec. W 1936 roku o. Bernard od Matki Bożej (Smyrak) nowy redaktor wydawnictwa zainicjował wydanie kalendarza „Głos Karmelu”, a w następnym roku, serię wydawniczą „Biblioteka Carmelitana”. Rozwój działalności wydawniczej zahamowała II wojna światowa. Dnia 24 października 1939 gubernator Hans Frank zakazał wszelkich publikacji, wydawania i sprzedawania książek. Na mocy zarządzenia z dnia 24 października 1940 roku zakazano od dnia 15 listopada 1940 roku wydawania książek, czasopism i utworów muzycznych w nakładzie ustalonym przez wydawnictwo, a także sprzedawania literatury światopoglądowej. Po zakończeniu II wojny światowej uzyskano zezwolenie 3 listopada 1945 roku na wydawanie w nakładzie 3 000 tysięcy egzemplarzy „Głosu Karmelu”. W dowód wdzięczności za otrzymane łaski i cudowną opiekę św. Józefa nad całą prowincją Karmelitów Bosych w okresie II wojny światowej

zaplanowano wydawanie miesięcznika „Pod opieką św. Józefa”. Pierwszy numer ukazał się we wrześniu 1946 roku. Na mocy dekretu z 5 lipca 1946 roku o utworzeniu Głównego Urzędu Kontroli Prasy zostały zlikwidowane czasopisma „Głos Karmelu” i „Pod Opieką św. Józefa”. Wydawnictwo Karmelitów Bosych starało się uzyskać od Ministra Kultury i Sztuki zezwolenie na swoją działalność. Zezwolenie na wydawanie książek i druków nieperiodycznych zostało udzielone 16 października 1958 roku na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 1958 roku i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1958 roku. W latach 1958-1989 Wydawnictwo Karmelitów Bosych prowadziło nieustanną korespondencję z Ministerstwem Kultury i Sztuki, Naczelnym Zarządem Wydawnictw oraz Głównym Urzędem Kontroli Publicznej i Widowisk prosząc o ciągle przedłużanie działalności wydawniczej. Po 1980 roku wznowiło działalność wiele wydawnictw katolickich. Do 1994 roku Wydawnictwo Karmelitów Bosych mieściło się w Krakowie przy ul. Rakowickiej 18. Ze względu na trudne warunki lokalowe podjęto uchwałę 16 września 1983 roku o budowie nowej siedziby przy ul. Z. Glogera 5. 11 marca 1994 roku wydawnictwo rozpoczęło własną działalność typograficzną. Pierwszą pracą były „Przestrogi duchowe” św. Jana od Krzyża. Działalność wydawnicza obejmuje następujące działy: klasykę karmelitańską, teologię duchowości karmelitańskiej, teologię życia modlitwy, mariologię, józefologię, hagiografię, formację zakonną, historię zakonu, muzykę kościelną.⁷

Obecną działalność wydawnictwa możemy śledzić na stronie internetowej, dostępnej pod adresem <http://www.wkb.krakow.pl>.⁸ Stowarzyszenie Wydawców Katolickich, posiada swoją internetową <http://www.swk.pl>, poprzez którą można wejść na strony internetowe poszczególnych wydawnictw katolickich, także Wydawnictwa Karmelitów Bosych z Krakowa. Stowarzyszenie organizuje, co roku w pierwszy weekend po świętach Wielkiej Nocy Targi Wydawców Katolickich, na których obecne jest stoisko Wydawnictwa Karmelitów Bosych z Krakowa. W księgarni internetowej, książki są pokla-

⁷ Na podstawie książki: Twarowski, K. OCD (2002). Wydaw. Karmelitów Bosych w Krakowie w latach 1927- 2002. Kraków, s. 7-23.

⁸ Strona internetowa Wydaw. Karmelitów Bosych w Polsce: <http://www.wkb.krakow.pl> [odczyt: 3-5.09.2007].

syfikowane według kategorii takich jak: duchowość, filozofia, formacja zakonna, hagiografia, historia zakonu, Jan Paweł II, Karmel, klasyfikacja karmelitańska, mariologia, miłosierdzie Boże, Musica Sacra Polonorum, o Świętym Józefie, rekolekcje, teologia duchowości karmelitańskiej, teologia życia modlitwy, Wielki Post, zagrożenia wiary, a także kategoria książek, proponowanych na prezent, książki dla dzieci i młodzieży. Wyodrębniono kategorię dewocjonalia, obejmująca breloczki, medaliki, obrazki. Są to breloczki z Matką Bożą Szkaplerzną, św. Krzysztofem, św. Teresą od Dzieciątka Jezus, srebrny medalik i medalik z łańcuszkiem z Matką Bożą Szkaplerzną, medalik ze św. Teresą od Dzieciątka Jezus, obrazki z Janem Pawłem II, ze św. Rafałem Kalinowskim, ze św. Teresą od Dzieciątka Jezus, z bł. Elżbietą od Trójcy Świętej, zakładki z sentencjami świętego Jana od Krzyża, świętych Karmelu.

Znajdziemy tam również informacje o wydawnictwie, jego historii, o zespole pracującym, aktualne adresy. Osobną kategorię stanowią informacje o nowościach, zapowiedzi nowych wydawnictw, także pełna oferta wydawnicza. Prezentuje się również ważniejsze wydarzenia, dotyczące promocji książek, sesji naukowych. Osobną kategorię stanowią Klasycy Karmelu. Są to krótkie informacje o świętych tego zakonu, bibliografia podmiotowa i przedmiotowa, dotycząca danej osoby. W tej kategorii znajdują się informacje o św. Teresie od Dzieciątka Jezus i Najświętszego Oblicza., św. Teresie od Jezusa, św. Janie od Krzyża, św. Teresie Benedykcie od Krzyża (Edyta Stein), św. Rafale Kalinowskim, bł. Elżbiecie od Trójcy Świętej

Klasykę karmelitańska tworzą dzieła napisane przez św. Teresę od Jezusa, św. Jana od Krzyża, św. Teresę od Dzieciątka Jezus, św. Teresę Benedyktę od Krzyża, (Edyta Stein). Wśród oferty wydawniczej spotykamy dzieła Św. Teresy Benedykty od Krzyża (Edyty Stein), „Drogi poznania Boga”, św. Teresy od Dzieciątka Jezus, „Dzieje duszy”, „Dzieła św. Jana od Krzyża”, „Księgę fundacji św. Teresy od Jezusa” i inne.

W dziale teologii duchowości karmelitańskiej prezentowane są książki, przedstawiające doktrynę karmelitańską zawartą w klasyce karmelitańskiej. W tym dziale znajdują się pozycje omawiające doktrynę św. Teresy od Jezusa, św. Jana od Krzyża, Teresy od Dzieciątka Jezus, innych świętych i błogosławionych karmelitańskich. Wśród

tytułów znajdziemy takie jak: „Aby lepiej poznać Teresę z Listem. Doktryna”, „Chcę widzieć Boga”. Marii Eugeniusza od Dzieciątka Jezus (Grialou) OCD, w której autor opierając się na lekturze „Twierdzy wewnętrznej” św. Teresy od Jezusa, przedstawia etapy oczyszczenia duszy, a pierwszym niezbędnym z nich jest poznanie samego siebie. Autor analizuje czym jest grzech, wiara, modlitwa, pokora, kierownictwo duchowe. Wskazuje na wartość milczenia, lektury duchowej i kontemplacji. Daje również praktyczne wskazówki jak walczyć z pokusami i roztargnieniem w modlitwie. Z innych publikacji spotykamy takie jak Rafała Myszkowskiego, „Klucz do lektury Pieśni duchowej św. Jana od Krzyża”, Jerzego Wiesława Gogoli, „Mistyka Eucharystyczna”, „Na drodze zjednoczenia z Bogiem”, „II Karmelitański Tydzień Duchowości ze św. Janem od Krzyża 22–25 marca 1999”, na którą składa się zbiór referatów wygłoszonych podczas tej sesji. W książce Powołani do świętości znajdziemy materiały z konferencji IV Karmelitańskiego Tygodnia Duchowości, która odbyła się 7–10 maja 2001.

W dziale teologii życia modlitwy zainteresowaniem czytelników cieszą się podręczniki do modlitwy myślniej, książki poświęcone zagadnieniom życia wewnętrznego, teologicznym i liturgicznym. Wśród tytułów znajdziemy „Antologię karmelitańską”, „Antologię mistyczną” M. Zawady OCD, Dominika Widera OCD, „Bądź pozdrowiona Maryjo”. Są to rozważania maryjne na podstawie modlitwy Zdrowaś Mario. Dzieła średniowiecznego mistyka Ruusbroeca, który wywarł duży wpływ na życie duchowe swojej epoki. Są to dzieła tłumaczone po raz pierwszy na język polski.

W dziale mariologii i józefologii wydawnictwo stara się pogłębić znajomość postaci Najświętszej Maryi Panny oraz św. Józefa, odgrywających wielką rolę w charyzmacie zakonu terecjańskiego. Dział hagiograficzny w sposób popularny przybliży życie świętych zwłaszcza zakonu karmelitańskiego. W dziale formacji zakonnej znajdują się prace poświęcone tematyce życia konsekrowanego. Mają one stanowić pomoc formacyjną dla mistrzyń zakonnych, jak również dla tych, którzy są zainteresowani współczesną problematyką życia konsekrowanego. W tej serii publikuje się wykłady wygłoszone w Karmelitańskim Instytucie Duchowości w Krakowie. W dziale historii zakonu publikowane są książki poświęcone działalności Zakonu Karmelitów i Karmelitanek Bosych w Polsce. W dziale muzyki

kościelnej jest prezentowana seria wydawnicza „Musica Sacra Polonorum”, która została zainicjowana z okazji kanonizacji św. Królowej Jadwigi, w 600 rocznicę jej śmierci. Są to publikacje nutowe przeznaczone dla organistów i muzyków kościelnych np.: „Agnus De :: Dwanaście pieśni św. Teresy od Dzieciątka Jezus” [op. 59]; ks. Antoni Hlond–Chlondowski, „Dwanaście pieśni eucharystycznych” [op. 31]; ks. Antoni Hlond–Chlondowski, „Msza łacińska ku czci św. Michała Archanioła”, Feliks Rączkowski, „Msza pasterska”, Roman Maciejewski, Ks. Karol Lewandowski, „Rok kościelny w Pieśniach”. „Towarzyszenie Organowe do pieśni śpiewnika kościelnego ks. Jana Siedleckiego : Śpiewnik Kościelny Katolicki”, „Pieśni adwentowe” (podręcznik dla organistów), „Śpiewnik kościelny Katolicki”. „Pieśni do Najświętszej Maryi Panny, z. 1 i z. 2” (podręcznik dla organistów).

Książki poklasyfikowane są również według serii: „Malowanki”, „Myśli i Słowa”, „Świadkowie Jehowy”, „Życ Bogiem”, „Rok w pieśni Kościelnej”, „Kultura Ducha”, „Karmelki”, „Formacja zakonna”, „Karmel żywy”, „Klasyka karmelitańska”, „Nowenny”, „Portrety”, „Spotkania ze św. Faustyną Kowalską”, „Śpiewnik Kościelny katolicki”, „W poszukiwaniu pełni”. Seria malowanki jest dochodowa, istnieje duże zapotrzebowanie na tego typu działalność wydawniczą. Są to malowanki „Na Boże Narodzenie”, „Droga Krzyżowa”, „Dziesięć Słów”, „Jan Paweł II”, „Listy do Ciebie”, na którą obok ilustracji do malowania, składają się fragmenty pism „Teresy od Dzieciątka Jezus”, także malowanka „Pamiętnik Elżbieta od Trójcy Świętej”, „Prorok Eliasz”, „Święta Teresa Benedykta od Krzyża”, „Edyta Stein”, „Święty Józef”. Obok ilustracji znajdują się krótkie opisy związane z tematem książeczek. W ten sposób przybliża się najmłodszym czytelnikom najważniejsze święta Roku Kościelnego, postaci świętych Karmelu terezańskiego.

Seria „Karmelki”, określana jest jako „duchowe cukierki o smaku karmelkowym”. Są to kolorowe książeczki, przedstawiające myśli i duchowość postaci Karmelu, mogące być doskonałym prezentem. Wśród nich spotykamy „Uważam siebie za cudzą własność”, „Trzeba się modlić” św. Rafała Kalinowskiego, „Kochać Jezusa” i „Potęga modlitwy” św. Teresy od Dzieciątka Jezus, św. Jana od Krzyża „Iść małą drogą”, „Iść stromą ścieżką”, Książki można wyszukiwać również według autora i tytułu.

Wśród nowenn poleca się: „Nowennę do bł. Elżbiety od Trójcy Świętej”, „Nowennę do Dzieciątka Jezus”, „Nowennę do Matki Bożej Szkaplerznej”, „Nowennę do św. Jana od Krzyża”, „Nowennę do św. Józefa”, „Nowennę do św. Rafała Kalinowskiego”, „Nowennę do św. Teresy od Dzieciątka Jezus”, „Nowennę do św. Teresy od Jezusa”.

Z serii „Kultura Ducha” poleca się m. in. „Przedsionek Tajemnicy Drugiej cnoty”, autorem książki jest Charles Peguy, a także „Przy sercu samotności”. Jest to antologia współczesnej poezji polskich karmelitanek bosych.

Proponuje się również książki na prezent np. „Karmel w Ziemi Świętej”, „Wczoraj i dziś”, „Portrety świętych i błogosławionych Karmelu”. Jest to pięć książeczek, które przedstawiają duchowość i charyzmat świętych i błogosławionych Karmelu. Dodatkowo proponując płytę CD „tuż za progiem” z pieśniami uwielbienia, nagrany przez Karmelitański Ruch Ewangelizacyjno-Modlitewny z Przemysła.

Na stronie internetowej wydawnictwa znajdują się informacje na temat wydawanego dwumiesięcznika „Głos Karmelu”, poświęconego życiu duchowemu. Są to zeskanowane okładki, z krótką notatką o danym numerze i informacje na temat prenumeraty. Strona zawiera również przejście do innych ciekawych stron internetowych np. Radia Niepokalanów, Serwisu Wydawców Katolickich, Chrześcijańskiego Serwisu Mateusz – <http://www.mateusz.pl>, Międzynarodowego Serwisu Ewangelizacyjnego – <http://www.religia.pl>.

Strona Internetowa Wydawnictwa Karmelitów Bosych prezentuje w sposób ciekawy i wielostronny działalność wydawnictwa Karmelitów Bosych w Krakowie, które stara się przedstawić sylwetki, duchowość i historię Karmelu terezańskiego, poszukując coraz to nowych form, dotarcia z czytelnika.